

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет української й іноземної філології та журналістики
Кафедра англійської філології та світової літератури імені професора Олега Мішукова

Особливості медичної термінології у просторі ЗМІ
(на матеріалі англійськомовних статей про COVID - 19)

Кваліфікаційна робота (проект)

на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

Виконав(ла): здобувач (ка) 2 курсу, 202-М
групи

Спеціальності 035.041 Філологія (германські
мови та літератури (переклад включно)
(англійська))

Освітньо-професійної (наукової) програми
«Філологія (германські мови та літератури
(переклад включно)»

Ковалик Валерія Валеріївна

Керівник канд.філол.наук, доц. Короткова Л.В.
Рецензент канд.філол.наук, доц.ТкаченкоЛ.Л.

Херсон – 2021

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. НАУКОВА ТЕРМІНОЛОГІЯ ТА ЇЇ МІСЦЕ В МОВОЗНАВСТВІ	7
1.1. Теоретичне дослідження формування термінології	7
1.2. Визначення статусу терміна і його властивостей	7
1.3. Способи термінотворення	10
РОЗДІЛ 2. ЕКСТРАЛІНГВІСТИЧНІ ФАКТОРИ РОЗВИТКУ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ	20
2.1. Медична термінологія у взаємодії мови та суспільства	20
2.2. Індивідуально-особистісний фактор у формуванні медичної термінології	22
2.3. Тенденції розвитку сучасної медичної термінології	23
2.3.1. Класифікація нових медичних термінів з точки зору їх походження та функціонування	30
2.3.2. Особливості процесу аббревіації і символи в медичній термінології фактор	34
ВИСНОВКИ	39
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	44

ВСТУП

Кваліфікаційна робота присвячена дослідженню і виявленню сучасних тенденцій в розвитку англійськомовної медичної термінології. Вона охоплює широке коло проблем, тісно пов'язаних з вивченням існуючих міждисциплінарних і міжнародних термінологічних систем і тенденціями їх подальшого розвитку. Лексика медицини становить особливий інтерес у зв'язку з тим, що в ній яскраво і наочно проявляється взаємодія факторів екстралінгвістичного і лінгвістичного характеру. Наразі зазначена тема набуває неабиякого значення в умовах пандемії. Поширення COVID-19 спричинило зближення суспільства зі світом медицини, відповідно і з медичною термінологією.

Медицина – одна з найдавніших галузей людської діяльності, отже, термінологія медицини це лексика, що давно склалася, але разом з тим постійно розвивається. У зв'язку з інтенсивним розвитком медико-біологічних, медико-хімічних, медико-технічних знань кількість спеціальних медичних термінів зростає. У медицині з'являється багато нових наукових понять і термінів, багато старих зазнають ті чи інші зміни, що дає можливість найбільш повно і наочно простежити на матеріалі англійської медичної термінології тенденції розвитку та шляхи її формування, закони мовної номінації.

У світлі сказаного актуальність даної роботи визначається необхідністю вивчення проблем формування термінологічної системи медицини у просторі ЗМІ, її соціальної та лінгвістичної обумовленості, які могли б репрезентувати систему термінології сучасної медицини в цілісній формі.

Актуальним представляється синхронно-діахронічний підхід до вивчення обраної теми, оскільки він дозволяє глибше проникнути в суть

мовного явища, встановити його місце в системі мови, виявити його закономірності та специфічні особливості, простежити його розвиток. Дослідження робіт вітчизняних і зарубіжних вчених, присвячені окремим аспектам цієї комплексної роботи, не дають можливості представити розвиток медичної термінології, оскільки вони не зачіпають появи абсолютно нових термінів і термінологічних словосполучень в медицині.

Кваліфікаційна робота виконана в межах науково-дослідної теми кафедри англійської філології та світової літератури імені професора Олега Мішукова «Вплив лінгвальних та екстралінгвальних чинників на формування фахівця з іноземних мов у сучасному мультикультурному просторі» (Державна реєстрація № 0117U 003763.)

Основним *об'єктом* дослідження є медична термінологія англійської мови, натомість *предметом* – особливості функціонування термінології на прикладі статей ЗМІ про COVID-19.

Мета роботи - виявлення основних тенденцій у розвитку сучасної медичної термінологічної системи, взаємодії термінологічних систем науки, техніки і медицини з одного боку, і загальнолітературної мови з іншого. У даній роботі здійснюється спроба дослідити також інтернаціоналізацію англійських медичних термінів, що полегшить вивчення англійської мови в медичних вузах. Поставлені цілі передбачають вирішення наступних завдань:

- 1) розглянути теоретичні аспекти формування термінології;
- 2) визначити статус терміна і його властивості;
- 3) дослідити способи термінотворення;
- 4) окреслити екстралінгвістичні фактори розвитку медичної термінології.

Рішення поставлених в кваліфікаційному дослідженні завдань базується на комплексному використанні методів і прийомів аналізу, які застосовуються в сучасній лінгвістиці:

- 1) традиційно-аналітичний метод спостереження і узагальнення

мовних фактів;

2) метод суцільної вибірки;

3) методи морфемного і словотвірного аналізу, семантичний аналіз, синтаксичний аналіз.

Наукова новизна кваліфікаційної роботи полягає в тому, що в ній вперше науковому дослідженню піддаються:

- особливості становлення і розвитку сучасної англійськомовної медичної термінології;

- розглянута область медичної термінології англійської мови стає об'єктом дослідження з позицій лінгвістичної, прагматичної і екстралінгвістичної парадигми;

- аналізуються нові терміни, термінологічні словосполучення і їх аббревіатури, які використовуються в статтях ЗМІ, в електронній медичній інформації про COVID-19/

Теоретична значимість дослідження полягає в тому вкладі, який воно вносить не тільки в розробку питань термінознавства, а й в розробку питань теорії номінації. Виконана робота є детальним вивченням медичного термінотворення сучасності як зразка наукової термінології, що природно розвивається. Вона проведена на діахронічному рівні з виходом в синхронію на моделях термінології основних відділів медицини. Дослідження проблем сучасної термінології шляхом співвіднесення лінгвістичних і науково-технічних фактів дозволить вирішити одне з актуальних питань сучасного мовознавства, а саме питання про взаємодію мовної функції і мовної структури. Виявлення лінгвістичних форм відображення науково-технічного прогресу, вивчення впливу об'єкта науки і людського фактора на взаємодію окремих термінологічних явищ і термінів дозволить встановити ступінь корелятивної обумовленості мовних явищ. Слід зазначити, що специфіка розвитку англійської медичної термінології проявляється в тому, що поряд з традиційним для медицини з античних часів способом утворення термінів за допомогою елементів

латинського та грецького походження, що визначає в значній мірі інтернаціональний характер і полегшує їх розуміння представниками медичної професії, багато термінів, утворених в англійській мові, потрапляють в медичну термінологію з різних областей науки і техніки. Отже, виявляється лінгвістична картина медичного термінотворення в його поступальному русі і все сильнішому темпі розвитку.

Практична значимість наукової праці показала, що дослідження може сприяти подальшій розробці загальної теорії термінологічної номінації, поглибленню знань про еволюцію способів і засобів номінації в англійській мові в цілому. Висновки з аналізу сучасної медичної термінологічної системи, представлені у статтях ЗМІ, можуть внести певний внесок у теоретичне вивчення професійних медичних лексичних систем, в загальну теорію слова і теорію терміна, в розробку питань формування терміносистем. Ряд положень і деякі результати можуть мати практичний вихід в лекційні та семінарські заняття з лексикології; може знайти застосування в лексикографічній практиці, при написанні навчальних посібників в процесі викладання англійської мови для фахівців і студентів-медиків; а також дозволить сформулювати відповідні рекомендації для викладачів англійської мови в медичних вузах; послужить матеріалом для подальших досліджень по термінології.

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, теоретичної частини, практичної частини, висновків. Наводиться список використаної літератури.

РОЗДІЛ 1

НАУКОВА ТЕРМІНОЛОГІЯ ТА ЇЇ МІСЦЕ В МОВОЗНАВСТВІ

1.1. Теоретичне дослідження формування термінології

Термінологія – це найбільш рухлива частина словникового складу мови, особливо бурхливо розвивається за останні десятиліття в результаті стрімкого руху науки і техніки вперед. В її розвитку і функціонуванні особливо яскраво проявляється вирішальна роль соціальних факторів, а в даному випадку науково-технічних. Щоб отримати справжню картину утворення термінів, необхідно взаємопов'язати дослідження термінології та відповідної області знання.

Наукова термінологія є найбільш динамічною частиною лексико-семантичної системи мови. Численні дослідження термінологічних систем, проведені на матеріалі різних мов, постійно виявляють в них своєрідні переплетення загальнолінгвістичних закономірностей і специфічних обставин, що впливають на лексику тієї чи іншої галузі знання.

«Термінологія – це властивість науки, техніки, політики, тобто сфер інтелектуально організованою соціальної дійсності»[45, с. 115]. Термінології належить центральне місце в лексичному складі підмов науки в силу того, що вона несе найбільше інформаційне навантаження в професійному мовленні. «Від інших розрядів слів функціонального стилю наукової і технічної літератури терміни відрізняються своєю величезною інформаційною насиченістю»[43, с. 92].

1.2. Визначення статусу терміна і його властивостей

«Енциклопедичний словник» Ф.А. Брокгауза і І.А. Ефрона дає такі визначення: «Термін – слово, якому відповідає певне поняття, або ізольоване, або входить до складу судження чи умовиводу ... Наукові

терміни ... слова, які мають спеціальне певне значення. Сукупність міцно встановлених в даній науці термінів утворює термінологію» [43].

Сучасний стан науки дозволяє припустити наступне визначення терміна і термінології: «Термін – це слово або словосполучення, що виражає і формує професійне поняття, що застосовується в процесі пізнання і освоєння наукових і технічних об'єктів і відносин між ними ... Термінологія – це співвіднесення з професійним середовищем діяльності (областю знання, техніки, управління, культури) сукупність термінів, пов'язаних один з одним на понятійному, лексико-семантичному, словотвірному та граматичному рівнях» [20, с. 5]. «Терміни (лат. «Terminus» - межа, межа) – це слова спеціальні, обмежені своїм особливим значенням, слова, які прагнуть бути однозначними як влучний вислів понять і назва речей. Терміни існують не просто в мові, а в складі певної термінології»[45, с. 110].

Другий напрямок лінгвістичних досліджень пов'язаний з вивченням термінології в рамках загального мовознавства. Г.О. Винокур виступив проти перебільшення характерних ознак терміна в порівнянні зі словом спільної мови. «Взагалі потрібно сказати, що в ролі терміна може виступати будь-яке слово, яким би воно не було тривіальним, і що терміни – це не особливі слова, а тільки слова в особливій функції»[11, с. 5]. Визнаючи співвіднесеність терміна з науковим і технічним поняттям конкретної області знання, Г.О. Винокур відзначає тільки терміну притаманну специфіку виконуваної ним функції в якості мовного кошти для вираження спеціального поняття. Він вказував на міцну логічну основу термінології (системи термінів) і підкреслив специфічна властивість терміна - систематичність [11, с. 7]. В.В. Виноградов також відзначав, що «... проблема терміна і термінології входить в теорію загального мовознавства. Все, що пов'язано з з'ясуванням поняття терміна, зближує лінгвістику не тільки з різними областями наукового знання, а й з різними сферами виробничої практики і професійної праці» [12, с. 6-7].

Треті розглядають термін в рамках загальнолітературної мови, але з урахуванням його специфічної функції [30; 44; 45].

Різні підходи до визначення місця термінології в загальномовній системі зумовили суперечливість поглядів на природу терміна. Дана робота виконана в рамках третього напрямку, в основі якого закладена ідея системно-структурного та функціонального підходу до аналізу і класифікації одиниць мови. Згідно з даним напрямком, термін (слово, просте або складне, або словосполучення) визначається в рамках загальнонаціональної (загальнолітературної) мови виходячи із специфіки виконуваної ним функції в якості мовного засобу номінації (найменування) спеціального значення (наукового поняття) в системі понять науки, техніки і інших сфер професійної діяльності або в рамках мови науки і техніки, що розглядається як автономна функціональна система (підсистема) даної національної мови (Г.О. Винокур, А.А. Реформатський, А.С. Герд, П.Н. Денисов, Д.З. Лотте, Т.Л. Канделакі, В.П. Даниленко, А.В. Суперанская і інші). У підсумку, ми приєднуємося до визначення В.А. Татарінова, в якому під терміном розуміється «мовний знак (слово або словосполучення), співвіднесений зі спеціальним поняттям, явищем або предметом»[54, с. 157].

На підставі аналізу лінгвістичної сутності терміна був переглянутий ряд концепцій в загальній теорії терміна і вироблено принципове розмежування між уявними властивостями «ідеального» терміна і властивостями реально функціонуючих термінів. Суть такого підходу до специфіки терміна чітко сформульована в роботі Б.М. Головіна: «Особливості та властивості реальних термінів, причини, шляхи та способи їх виникнення повинні вивчатися наукою неупереджено, без заздальгідь спроектованих» моделей «і» конструктів», в повній відповідності з тим, що дає об'єктивне існування мови і людської практики»[19, с. 4].

Дослідження різних термінологічних систем показали, що

однозначність, відсутність синонімії, стислість і емоційна нейтральність, які раніше вважалися властивостями терміна, це лише вимоги, що висуваються до так званого ідеального терміну, яким велика частина реально функціонуючої термінологічної лексики не відповідає. Дані різних досліджень показали, що термін, як і будь-яке слово, підкоряючись законам розвитку мови, може бути однозначним і багатозначним, може мати синоніми і виявляти елементи емоційності та образності. Велика кількість багатокomпонентних термінологічних слів в текстах наукової літератури свідчить про те, що вимога стислості, що висувається вченими-термінологами до терміну, не дає можливості авторам більш повно відображати в терміні відмітні ознаки поняття, і вони змушені вдаватися до багатоскладових термінологічних комплексів.

Ще однією ознакою терміна є його обумовленість його основною функцією і його номінативним характером. Це означає, що в якості термінів як специфічних мовних одиниць зазвичай розглядаються іменники або побудовані на їх основі словосполучення [11].

Існує думка про те, що номінативні терміни не слід розглядати в якості однієї ознаки терміна, і що до термінів можна відносити не тільки іменники, а й всі знаменні частини мови [20, с. 72; 37, с. 252]. Ми дотримуємося саме цієї точки зору і вважаємо повнозначні частини мови також членами термінологічних систем, оскільки і вони, поряд з іменниками, мають самостійне термінологічне значення. Крім того, відділення термінів від загальноживаних слів в термінознавство завжди засноване головним чином на таких ознаках терміна, як номінація спеціального поняття і дефінітивного, а дієслова, прикметники і прислівники мають дані властивості.

1.3. Способи термінотворення

Сучасна медична термінологія поповнюється за рахунок традиційних

способів термінотворення: лексико-семантичного, морфологічного, синтаксичного.

У ряді робіт висловлювалася думка про те, що термінологія є особливою системою, відмінною від системи «загальної мови», що синонімія, полісемія, омонімія, ідіоматика, семантичний розвиток властиві тільки «загальній мові», що сполучуваність термінів зумовлена лише логічними відношеннями і т.і. Розглянемо, якою мірою характерні і для термінів загально-мовні властивості слів.

«Лексико-семантичне термінотворення – це такий спосіб мовної номінації, при якому основним засобом створення нового терміна є семантичний розвиток слова»[54, с. 211]. Доцільно розрізняти такі види семантичного розвитку, як: «... повний перехід сукупної семантики у знову утворений термін або її спеціалізація – розширення, звуження (термінологізація), часткове використання семантики слова в формуванні значення нового терміну (метафора і метонімія) ...»[47].

У термінології діють такі загальномовні явища, як полісемія, синонімія, антонімія, омонімія. Спільними зусиллями в лінгвістиці було відпрацьовано визначення терміна як словесної одиниці, яка повинна бути моносемічною, позбавленою характеру метафоричності, точною і не вступати в синонімічні відношення. Але на практиці так не завжди буває, тому що словесним одиницям мови властиво виражати і відображати життя в його постійному русі. Тому штучно уникнути полісемії важко, а тим більше синонімії, часом, навіть не можливо. Судження про полісемію(або лексико-семантичне варіювання) термінів є вельми суперечливими. Частина вчених вважає полісемію, омонімію і синонімію неприйнятними для термінології (Е.Н. Толікіна). Інші дослідники не заперечують полісемії термінів, але все-таки вважають моносемією провідною тенденцією в розвитку термінології. «Точність і однозначність терміна – це лише тенденція, ідеал, до якого прагне і повинна прагнути будь-яка термінологія...»[37, с. 357]. В межах полісемії можливі різні її

типи та види. Для полісемії термінів характерно розшарування значень в залежності від вживання слова в різних галузях знань. Активною тенденцією в розвитку наукових знань є те, що одні й ті ж терміни стають предметами різних знань про об'єкти, що може стати основою для розвитку полісемії (пор. значення терміна *battery* в медичній термінології: «набір аналітичних або діагностичних тестів / методик»).

Швидкий розвиток знань у вузьких областях медицини призводить до появи в спеціальній лексиці багатозначних термінів. В результаті терміну, що позначає цілком визначене поняття, приписується ще одне або кілька значень, що мають деякі спільні ознаки з першим. Пор. значення терміна *operation* (операція) у комп'ютерній медицині – *technique* (метод / спосіб) з попередніми значеннями в медицині взагалі – *an act of surgery performed on a patient; the action or process or method of working or operating; etc.*; з розвитком психології термін *analysis* (аналіз) набув нового значення – *psychoanalysis* (психоаналіз), побічно спираючись на початкове – *a detailed examination of the elements or structure of a substance*; в термінологічному словосполученні *birth control* на основі першого значення – *regulating of birth*, розвинулося нове – *projects, programs, or techniques regulating reproduction by changing level of birth*.

Полісемія в медичній термінології відображає загально-мовну тенденцію – можливість використання окремих лексем для позначення двох або кількох понять. Кількість значень багатозначних термінів варіюється. В межах медичної термінології термін, як правило, має до трьох значень, поза медичної термінології кількість значень значно збільшується до 5 - 7 значень, іноді воно доходить до 14, як в терміні *screen*. Наведемо лише його медичні значення: 1. *a thin layer of any substance for separating, concealing, sheltering, or protecting an object from exposure* - фільтр (тонкий шар будь-якої речовини, що використовується для захисту об'єкта від впливу); 2. *the surface of an electronic device on which images appear* – екран (те, на що проектується відображення –

перешкода); 3. *a system of checking for the presence or absence of a disease*– обстеження; 4. *to use roentgen device*–робити рентген; та інші.

Закінчуючи огляд полісемічних термінів сучасної медицини, хочеться відзначити, що полісемія не властива багатоконпонентним термінологічним словосполученням. Багато медичних термінів стають багатозначним внаслідок деяких екстралінгвістичних факторів, таких як проникнення різних технічних нововведень в медицину, дроблення медичних дисциплін на більш вузькі області, об'єднання медичних дисциплін з іншими науками (комп'ютерна медицина, кріомедицина і інші), додавання нових значень до вже існуючих термінів для передачі більш точних значень, що відповідають «духу» часу. Мовна надмірність завжди виникатиме на ділянках нових, формуються розділів знання.

В.П. Даниленко вважає, що збереження багатозначності і наявність синонімів особливо наочно проявляються в період природного формування системи термінів. Способом поповнення термінологічної системи є утворення синонімічних найменувань. Термінологічні синоніми можуть бути використані для номінації близьких понять, а також стилістичної забарвленості (архаїзації, модернізації, спеціалізації тексту), евфемістичній (пор., *cancer = big C – рак*) меті, коли вони означають одне і те ж поняття. пор., *perctoran* (вуст.) = *Lipoftor* (неологізм) = *blood substitute = blue blood = artificial blood* – штучна речовина, що заміщає натуральну кров. Синонімічні можуть бути в одному ряду не тільки терміни близько значущі або тотожні за значенням, але і нетерміни. Синоніми можуть відрізнятися не тільки смисловими, стилістичними ознаками, лексико-фразеологічною і синтаксичною сполучуваністю, внутрішньою формою, а й способом позначення.

Наступним джерелом поповнення словника в ході всієї історії мови є утворення нових слів шляхом використання існуючих в мові морфем і їх новій комбінації.

При морфологічному способі утворення термінів новий термін

створюється на базі однієї або декількох кореневих основ за допомогою словотворчих афіксів (суфіксація, префіксація, префіксально-суфіксальний спосіб), конверсія, словоскладання, складно-суфіксальний спосіб, зрощення, абревіація.

Специфіка словотворення як одного зі способів мовної структури полягає, зокрема, в тому, що на відміну від таких її елементів, як словник чи граматики, словотвір заснований на динаміці: утворення нових слів – факт, перш за все, динаміки мови, його зміни. Зміни відбуваються для того, щоб забезпечити безперервне і задовольняє всім потребам колективу функціонування мови, тобто постійно пристосовувати мову на краще вираження думок в процесі спілкування. Але впровадження в словник мови нових слів - це факт його зміни. Словотвір тому треба розглядати в якості такого засобу мови, який забезпечує налагодження пристрою реалізації інформації. Природно, що як частина регулюючого механізму, словотвір має, з одного боку, спиратися на особливості функціонування мови, щоб утворені знову слова не викликали труднощі при спілкуванні, а з іншого боку, словотвір має бути готовим до задоволення виникаючих нових (зовнішніх по відношенню до мови) потреб вираження думок за допомогою внутрішньомовних засобів. Таким чином, виявляється, що словотвір можна розглядати як своєрідний місток між дійсністю і мовою, так само як і між динамікою мови, тобто функціонуванням, і статикою – набором словотворчих елементів і моделей.

Словотвір протікає, як і всі мовні процеси, в синхронії. Тому словотвір має в основних, типових випадках бути регулярним. «Активні, продуктивні способи словотворення такі, що з'єднання морфемами шляхом застосування цих способів повинні призводити до утворення таких термінів, значення яких могло б бути порівняно легко розшифровано»[51, с.110], наприклад, *immunomodulator*– *іммуномодулятор*, то є ліки, що зміцнюють імунну систему людини.

В англійській мові процеси словотворення співвідносяться в якійсь

мірі з тенденцією до номіналізації. В силу того, що словотвірні форманти і словотвірні моделі характеризуються власними семантичними ознаками, вони широко використовуються для створення нових термінів.

Склалися два підходи у вивченні морфологічного способу: семасиологічний і ономасиологічний. Семасиологічне і ономасиологічне дослідження доповнюють один одного. У першому випадку описуються відповідні форманти і їх семантико-категоріальний зміст. У другому випадку описуються термінологічні моделі, що виражають певні термінологічні категорії. «Ставлення номінації може розглядатися в двох ракурсах – ономасиологічні, коли за вихідні приймається позначається реалія (предмет, явище, подія, якість, відношення), яка отримує те чи інше ім.'я і значення, або семасиологічному, якщо в якості вихідного виступає сенс імені в його проекції на що позначається реалію, що зокрема дозволяє розглядати сферу докладання вже готових одиниць номінації до їх власним або ж до нових для них позначенням» [17, с. 370-410]. В даній роботі ми використовуємо обидва підходи.

За допомогою синтаксичного способу утворюються багатоконпонентні засоби спеціальної номінації – родовидові термінологічні словосполучення (терміносполучення), які можуть бути вільними і невольними, а також узгодженими, неузгодженими. «Під узгодженим термінологічним словосполученням розуміється модель терміна, в якому видову назву виражається прикметником. У неузгоджену термінологічному словосполученні видову назву прикметник виражено родовим / присвійним відмінком іменника. Всі разом це становить основні способи побудови бінарної медичної термінології. В основному це словосполучення з підрядним зв'язком, в яких підрядну роль відіграють прикметники, що характеризують ознака предмета з просторової точки зору, оціночної, соціальної» [23, с. 3]. Слід зазначити, що проведений аналіз досліджуваної медичної термінології показав переважання вільних узгоджених багатоконпонентних термінологічних словосполучень в

сучасному медичному слововживанні.

Найважливіший процес при взаємодії мов – взаємне проникнення іншомовних елементів і компонентів термінів в структурних моделях, зване в літературі за традицією запозиченням. Цим словом позначається і процес проникнення, і результат. Більш того, цей процес схожий на імітацію: елемент по суті не вилучається з мови джерела, а лише служить зразком, за яким в сприймає мову створюється більш-менш близька копія. Запозичення з інших мов - один із найактивніших джерел поповнення лексичних ресурсів мови, інтенсивність якого може змінюватися.

Запозичення з'являються при виникненні потреби найменування нових реалій, понять і так далі, що виникають при контактах різних народів. У розряд найбільш часто запозичених в медицині слів потрапляють назви хвороб, утворені від власних імен, назви речовин і ліків, методи лікування і дослідження захворювань, назви приладів, що характеризує сучасну медицину в широкому сенсі. Наприклад, *reau d'orange* (фран.) - патологічний стан шкіри у вигляді "шкірки апельсина", *roentgen* (німець.) - рентген.

Проблема доцільності запозичення іншомовних і використання інтернаціональних термінів завжди перебувала в полі уваги термінологів. Однак ми знаємо, що критерії оцінки того чи іншого іншомовного терміна нині вбачаються не в його походженні, а відповідно до вимог системності, логічної та мовної обґрунтованості, стислості, словотворчої продуктивності і, в першу чергу, здатності асимілюватися в приймаючому мовою.

У світлі всього сказаного по-іншому постає оцінка іншомовних елементів в системі термінології. Звичайним аргументом на користь іншомовних термінів служить їх інтернаціональний характер. Але не менш важливий і інший аргумент про те, що іншомовні терміни сильні своєю ізольованістю від системи даної мови, своєї знеконтактності, відсутністю можливості друге і додаткових осмислень. Слово рідної мови має ще стати

терміном, слово іншомовне – готовий термін.

Для медичної термінології англійської мови характерно запозичення терміноелементів в основному греко-латинського походження. При їх запозиченні сам процес термінотворення протікає в умовах власної мови і характеризується значними модифікаціями вихідних термінообразуючих елементів. Елементи, які використовуються багатьма мовами для утворення термінів, отримали назву інтернаціональних.

Для англійської медичної термінології характерний шар інтернаціональних термінів, утворених за моделями греко-латинських елементів в рамках англійської мови з орієнтацією на його основні фонетичні та морфологічні властивості.

Досліджуваний матеріал показав, що процеси, які діють в словниковому складі, протікають не ізольовано, а тісно взаємодіють. Звідси випливає складність і різноманіття тенденцій його розвитку, що представляють собою комплекс різних процесів, що відбивається і на термінології.

Отже, ми виходимо з положення, що термінологія є частиною лексичної системи загальнолітературної мови, і поділяємо точку зору тих дослідників, які вважають, що терміни створюються і функціонують за тими ж законами, що і слова загальноповсякденні. Терміни утворюються на основі лексичних одиниць природної мови [38, с. 89].

Термін в цьому дослідженні розглядається як динамічна, одиниця, що конструюється. Критерієм термінологічності в новій медичній лексиці англійської мови може вважатися співвіднесеність слова або словосполучення з науковим поняттям.

Розгляд специфіки статусу терміна дозволяє визначити його як номінативну спеціальну лексичну одиницю (слово або словосполучення) спеціальної області знання, прийняту для точного найменування спеціальних понять. У цьому визначенні закладені основні властивості терміна, його ознаки, що дозволяють відмежовувати його від нетерміна:

позначення поняття, приналежність до спеціальної області знання, Дефінітивність, точність значення, контекстуальна незалежність, цілеспрямований характер появи, стійкість і відтворюваність у мовленні, номінативні, стилістична нейтральність.

У медичній термінології під терміном розуміється, як правило, латинізовані грецизми і власне латинізми, асимільовані в англійській мові, рідше у вигляді окремих слів, частіше у вигляді словосполучень і у вигляді складних слів. Медичну термінологію внаслідок цього називають бінарною, тобто подвійною. Бінарність називає родовий і видовий термін.

Простий термін – це однокомпонентний термін-слово, який є родовим терміном. Простий термін може утворюватися шляхом аффіксації, переосмислення загальнолітературного слова, або індивідуального термінотворення з морфем класичних мов, або запозичення з інших мов, або інших термінологічних сфер.

Складний термін – це термін з двома і більше елементами або компонентами, що характеризується щільнооформленістю і утворений шляхом складання або переосмислення загальнолітературного складного слова, або запозичення з інших мов, або іншої термінологічної сфери, або індивідуального термінотворчства з елементів і компонентів класичних мов.

Термінологічне словосполучення – це багатоконпонентне, семантично цілісне поєднання, утворене шляхом з'єднання двох, трьох і більше термінокомпонентів. Терміноелемент ми розуміємо як словотвірний елемент (корінь, афікс), який формує простий термін-слово, в тому числі і складний термін. Термінокомпонент визначається нами як складова частина складного терміна і термінологічного словосполучення (окреме слово, аббревіатура, символ).

Термінологія поповнюється за рахунок традиційних способів термінотворення: лексико-семантичного, морфологічного, синтаксичного. Терміни створюються і функціонують за

тими ж законами, що і слова загальноживаної мови.

Термінами є переважно іменники. Але самостійними носіями термінологічних значень можуть виступати і інші частини мови: дієслова, прикметники, прислівники.

Джерела формування сучасної медичної термінології пов'язані із засобами загальнолітературної мови (лексичними і словотворчими), із запозиченнями інтернаціональних греко-латинських морфем, з різними новоутвореними моделями складних термінів, термінологічних словосполучень і їх аббревіатур.

РОЗДІЛ 2

ЕКСТРАЛІНГВІСТИЧНІ ФАКТОРИ РОЗВИТКУ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

2.1. Медична термінологія у взаємодії мови і суспільства

«Прагнення виявити специфіку мови не в ізоляції її від суспільства даної епохи, а у взаємодії мови і суспільства»[8, с. 254] виникло в результаті розвитку мовознавства. Оскільки мова за своєю природою є соціальною категорією, то саме соціальні умови і визначають мовні зміни. Соціальна природа мови особливо проявляється в семантичних змінах слів. А. Мейє говорить про те, що основною причиною зміни значень слів є соціальні фактори. А. Мейє визначає деякі фактори мовних змін, які виробляються соціальним вживанням мови. Перш за все, це спонтанний розвиток мови, який виступає як «результат природної спадкоємності поколінь, використання мови і тотожності прагнень і схильностей, що спостерігається у осіб даного ряду поколінь в даний період часу» [41]. Мова – це прояв життя. А оскільки одним із шляхів поповнення словникового складу мови стала термінологія як результат розвитку науки і техніки, наукові терміни органічно вросли в загальнолітературну мову.

Дослідження впливу сучасних технічних засобів передачі інформації на мову і її використання належить до найактуальніших завдань соціальної лінгвістики. Сучасні технічні засоби передачі інформації мають і ще один аспект впливу на мову. Вони сприяють поширенню мовних норм, норм літературної мови, вони прискорюють введення нових явищ, інноваційних в мові.

Так, в медицину, як і в інші науки, в процесі швидкого розвитку технологій стали проникати міжгалузеві терміни технічного, фізичного, хімічного характеру. Наприклад, *Technodent (a dentistry unit) – Технодент; patient monitoring system (a unit that gives patient's data during the operation*

and post operation period)– система, постійно контролює стан пацієнта з виведенням його даних на монітор; *Surgitel(a clinical magnification device used in surgery and dentistry)* – оптичний прилад «Сурджітел», застосований в хірургії та стоматології.

Вплив техніки на формування англійської медичної термінологічної системи помітний при аналізі її терміноелементів і компонентів. Наприклад, назви приладів: *detector (fetal heartbeat detector (a device for detecting the presence of heartbeats in neonatal equipment)*– детектор серцебиття плода в неонатальному обладнанні фірми «Хьюлетт-Паккард»), *pacer (built-in noninvasive pacer (an electrical device for stimulating or steadying the heartbeat or reestablishing the rhythm of an arrested heart)*– вбудований неінвазивний електрокардіостимулятор); назви процесів: *screening, pacing, monitoring*; назви властивостей: *ultrasonic (ultrasonic probe (a device that is used to cut the clouded hardened lens into tiny fragments in cataract surgery)*– ультразвуковий прилад для введення і дослідження закритих частин тіла).

Медичний термін і термінологія виникають не самі по собі, а в результаті розвитку медицини, пов'язаної з наукою і технікою. Оскільки наука і техніка належать до сфери соціально-економічної, правомірно говорити про соціальну детермінованість термінології. «Термінологія це та частина лексики, яка найбільш чутлива до зовнішніх впливів і, отже, в ній найбільш чітко проявляються впливу суспільства на мову»[33, с. 52]. Пор. «*Advances in feedstocks processing and biotechnology could, over the next two decades, reduce cellulose-based ethanol costs to between \$ 0.69 and \$ 0.98 per gallon, partly by using genetically engineered bacteria in the fermentation process*». В даному прикладі, де кожен термін має певну предметну співвіднесеність, особливо чітко простежується матеріальна сторона мови. Тому лінгвістичні процеси, що відбуваються в термінології, наприклад, утворення багатокомпонентних словосполучень, різного роду скорочених форм, явища синонімії, полісемії, інтернаціоналізації та інші, мають не

тільки лінгвістичну основу, а й екстралінгвістичну обумовленість.

Практично всі досягнення науково-технічного прогресу знайшли відображення в мові медицини. Це проявилось, насамперед, в лавиноподібному потоці нових термінів, що передають нові явища і ознаки, викликані до життя як розвитком давно існуючих розділів медицини, так і появою новостворених її областей. Цей процес бурхливого розвитку термінології отримав в лінгвістиці назву «термінологічного вибуху»[56, с. 24], що цілком виправдано, оскільки дедалі зростаючу кількість науково-технічної літератури і документації буквально наповнений знову з'являються термінами, а також різного роду термінологічними словосполученнями.

2.2. Індивідуально-особистісний фактор у формуванні медичної термінології

Так званий вплив лінгвістичних і екстралінгвістичних чинників на формування слів у мові обговорювалося вже в греко-римському мовознавстві. Одна з його специфічних особливостей відома як суперечка про «природний або умовний характер слів: визначається найменуванням предмета, самою природою цього предмета (теорія *physei*), або назвою предмета відбувається по встановленню людей (теорія *thesei*)»[10, с. 29].

В результаті утворення нових медичних термінів і термінологічних словосполучень відбувається фіксація фрагментів діяльнісного досвіду людини в лексиці. «Людина, що створює нове слово, прагне до індивідуалізації і оригінальності. Потім слово проходить кілька стадій соціалізації (прийняття його в суспільстві) і лексикалізації (закріплення в мовній системі)»[17]. Слово сприймається посередниками, як правило, працівниками засобів масової інформації та людьми, пов'язаними з медициною, які поширюють його серед мас. Після чого слово фіксується в періодичній пресі. Наступна стадія соціалізації – прийняття слова більш

широкими масами носіїв інформації. Далі йде процес лексикалізації, а потім – надбання навичок адекватного вживання нового слова, тобто набуття комунікативно-прагматичної компетенції носіями мови. На цій стадії прагматика наказує правила адекватного вживання нової лексичної одиниці, виявляє типи для неї контекстні вживання, а також умови, протипоказані для її використання. В процесі вирішення цих проблем лінгвісти намагаються відповісти на питання про те, «... які фрагменти соціального досвіду носіїв мови і чому саме вони вимагають лексичної фіксації, що в діяльностном досвіді людини повинно змінитися, щоб з'явилася необхідність створення нового слова, хто створює нове слово, як, і в яких умовах воно створюється, які лінгвістичні механізми створення нового слова, як включається слово в лексичну систему, який механізм адаптації нового слова, яка роль прагматичних чинників і екстралінгвістичних чинників (маються на увазі перш за все ті особливості вживання, які пов'язані з соціальним статусом мовців, з реальними умовами комунікативних актів і їх впливом на слухача в цьому процесі» [27, с. 4].

Іншими словами, між річчю і ім'ям стоїть відбитий в голові людини образ речі, уявлення про неї, певний концепт, тобто уявлення про предмет. У цьому випадку вчені говорять про існування наукової картини світу. «Наукова картина світу є наочний, характерний для певної історичної епохи інтегральний образ світу, що служить важливим засобом синтезу конкретних знань про світ» [27, с. 40]. Інший характер носить мовна карта світу, на якій образ світу фіксується за допомогою мовних засобів.

«Картина світу – те, яким собі малює світ людина в своїй уяві – феномен складніший, ніж мовна картина світу, тобто та частина концептуального світу людини, який має прив'язку до мови і переломлення через мовні форми. Не все сприйняте і пізнане людиною, не все минуле проходить через різні органи чуття і надходить ззовні по різних каналах в голову людини, має або набуває вербальну форму» [35].

Перетворення картини світу може мати різні форми фіксації на лінгвістичній карті. Так, новий сектор в світі медицини – комп'ютерна медична техніка – фіксується на мовної карті у вигляді окремого нового семантичного поля комп'ютерних термінів: *CNC (computernumericalcontrol)*– контроль за підрахунком продукції за допомогою комп'ютера; *medicalcomputermonitoring*– комп'ютерна система, яка контролює роботу медичного персоналу та стану пацієнтів; *foetusmonitoring*– контроль стану плода; *computedradiographysystem*– комп'ютеризована система радіографії.

Прагматична потреба дати нові назви різних видів діяльності за допомогою комп'ютерів викликала в мові свого роду словотвірний вибух з афіксальних елементом грецького походження *tele-*: *tele-* (*distant*– знаходиться на відстані): *telepost*– місце в будинку, де знаходиться комп'ютер; *telecommute*– обмін інформацією на відстані за допомогою комп'ютерних систем, *teleconsult*– спільне обговорення / нараду на відстані за допомогою комп'ютерних систем, *teleworkstation*– робоче місце медичних службовців, які працюють з пацієнтами і спілкуються з колегами на відстані за допомогою комп'ютерних систем, *telenursing*– медсестринський догляд за хворими і пацієнтами на відстані за допомогою комп'ютерних систем і так далі.

Слово *feedback*– зворотний зв'язок (англійського походження) з комп'ютерного жаргону (*theportionofoutputfeedbacktotheinputinautomaticcontrolcircuitorsystem*) мігрувало в загальноживаний пласт, розвинувши новий ЛСВ - *response*. З таким же значенням увійшло це слово в медицину з елементом грецького походження *bio-* (від *bios*– *життя*), утворивши новий складний термін – *biofeedback*, що позначає новий метод лікування захворювань головного мозку. Таким чином, слово, будучи спожитим носієм іншого соціолекту або жаргону, набуває нового значення. Одна і та ж лексема по-різному реалізується в однотипних ситуаціях представниками різних верств носіїв

мови, і в результаті вживання слова в нетиповою для нього ситуації або контексті носієм іншого соціолекта (мови певної соціопрофесіональних групи) воно набуває нового відтінку значення, який потім оформлюється в окремий лексико-семантичний варіант слова. З іншого боку, будь-яка новизна семантична породжує новизну прагматичну. Новелексико-семантичнезначення слова розширює прагматику всієї лексеми, так як розширюється спектр ситуацій і контекстів її вживання, а, отже, і обмежень на вживання. Викликана прагматичної варіативністю нова одиниця семантичної деривації породжує подальшу прагматичну новизну всієї лексеми в цілому. Це підтверджує виявлену нами тенденцію, що кожен новий термін стає родовим для утворення нових багатокомпонентних термінів або для використання його в загальноновживаній лексиці, і навпаки, в спеціалізованій, набуває нового (видового) відтінку, внаслідок чого триває подальший розвиток цього терміна. Так, з'явилися терміни *spreadsheet* – комп'ютерна програма, що створює великоформатні таблиці; *viewdata*, *teletext* – віддання, тобто комп'ютерні системи, що забезпечують подачу різного роду інформації на екрани персональних комп'ютерів.

Таким чином, сукупність термінів тієї чи іншої галузі медицини становить її термінологію, або «медичну термінологічну мову». Вказуючи на лінгвістичну своєрідність термінології в порівнянні з загальнолітературним словниковим складом, слід одночасно підкреслити той факт, що ніяка термінологія не формує окремої мови в повному сенсі цього слова: терміни включаються в мову професіонала за законами загальнонародної мови, поза яким повноцінна пізнавальна діяльність неможлива. Дана істина пояснює так звану «метамову» лінгвістики, тобто використання засобів мови для пізнання «самого себе». В даному випадку, мова пізнається і мовою медицини, а також дослідником за допомогою термінологічної мови, в якій використовуються слова медичної галузі науки.

У сучасній англійській мові є багато способів словотворення, зокрема, афіксація, конверсія, словоскладання, злиття, скорочення та інші. Проаналізувавши знайдені неологізми-терміни з точки зору способів словотворення, можна побачити, що більшість з них утворено шляхом злиття - з'єднання усічених основ двох або більше лексичних одиниць. Л.А. Ліпілін називає злиття «одним з найбільш неординарних і складних словотворчих процесів»:

The view is already widespread that the world will be drastically and permanently changed by this calamity, but no one is sure in what manner. Here we identify the “Four Horsemen” of this 21st century “coronapocalypse”[65].

Coronapocalypse (coronavirus+apocalypse): кінець світу, викликаний епідемією Covid-19.

The COVID-19 pandemic has brought many new terms and words into our lives: learning pod, COVID bubble, and covidiot, to name a few.

We can now add “coronaphobia” to that list[64].

Coronaphobia (coronavirus+phobia): страх перед коронавірусом.

Covidiot (Covid-19+idiot): той, хто або надмірно безтурботний, або піддається паніці в гіпертрофованій формі через коронавіруса. Такі люди закупають сотні рулонів туалетного паперу або облизують поручні в громадському транспорті або сидіння унітазів, демонструючи зверхнє ставлення до небезпеки заразитися.

The Pandemic brought us, not only isolation but also a new type of connection ONLACT-online act that help artists to perform, to repeat, to work, to discuss to sing, and why not to participate in the new type of Events, Festivals, etc.

Online dating with your public has many benefits but still the desire to be Live and Life with the public is unimaginably strong.

*And EUREKA nothing is impossible. Somebody-Somehow find the solution inspired after **Bubble Soccer** invented in 2011 by Henrik Elvestad and Johan Golden.*

*After the first game, the Bubble soccer had exploded and the world wanted more of it. Till now the **Giant Bubble** is used as a running competition, water battle, fight show and in entertainment.*

*The **Flaming Lips** used **Giant Bubble** and launched a live concert in the hope the Industry can be saved. **How?** They use giant bubbles to enforce social distancing at concert. And the new term was born in Covid Time – **Bubble Concert**. **BUBBLE CONCERT** was Amazing. You can't imagine how this Human Hamster Ball helps us. Sometimes you do not need to innovate, just need to stay with open eyes or mind. It depends on which is closest to you more, I don't think it is possible to decide who was the real **father of Quaranteam** or the real **mother of Quaranteam** of the concept but the child is definitely a real **Coronials**. **CORONIALS**– The New generation of babies that were born in COVID-19 time [66].*

Coronallennial (coronavirus+millennial): покоління дітей, зачатих в періодсамоізоляції.

Сформована в мові лексична система накладає відомі обмеження на творчу діяльність людей, що створюють нові слова. Безперервно поповнюючи і збагачуючи мову і перебуваючи у взаємодії з різними лексичними шарами, лексика медичної термінології має властиві їй особливості і норми в побудові моделей термінів. Однак, як правило, і ця спеціальна лексика в своєму становленні підкоряється загальним законам і нормам мови.

***Corona vacation**, why some millennials only see cheap flights and resorts in the pandemic. It doesn't look like millennials fear for their lives because they are "here for a good time, not a long time" [64].*

Coronavacation (quarantine+vacation): перебування в самоізоляції через епідемію коронавірусу.

Медична термінологічна система формувалася на базі загальної лексичної системи мови. Тому в роботі над термінологією її лінгвістичні аспекти мали завжди велике значення. Ще С.А. Чаплигін і Д.С. Лотте

відзначали, що діячам техніки довелося спочатку самотійно, іноді без допомоги з боку мовознавців-лексикологів, досліджувати лінгвістичні питання термінології. Фахівці фізико-технічних наук, які зайнялися впритул необхідністю упорядкуванням термінології і стали за покликанням термінологами, надзвичайно цінували дослідження і консультації мовознавців з питань термінотворення, аналізу та відбору термінів.

COVID-Antibody: A protein your immune system makes in response to an infection. If you have antibodies for the coronavirus in your blood, it means you have been infected with this virus at some point (even if you never had any symptoms)[65].

COVID -Antibody test: Also called a **serology test**, this checks to see if you have antibodies in your blood that show that you were previously infected with the virus[65].

COVID-Antigen test: A type of diagnostic test that checks to see if you're currently infected. The test looks for proteins (antigens) in a sample taken from your nose or throat. Antigen tests are faster than PCR tests, but they have a higher risk of false positives (meaning that they're more likely to say you have the infection when you don't). This may also be called a rapid test or rapid diagnostic test[65].

Поява нового слова диктується різними потребами. «Відправник повідомлення вибирає з лексичного репертуару те, що найкращим чином виражає його думки і почуття. Якщо в лексиконі відправника такого слова немає, то він видозмінює стару або створює нову лексичну одиницю»[35].

Індивідуально-особистісний початок має велике значення в лінгвістичній парадигми. У створенні нових термінів велика роль належить окремим членам мовного колективу, поставленим перед необхідністю дати назву новому предмету, поняттю, явищу.

Серед родових медичних термінів велика кількість створено вченими медиками, біологами, хіміками, фізиками, технологами, програмістами.

Деякі терміни утворені за допомогою вже існуючих слів, шляхом надання їм специфічного значення. Нові лексичні одиниці створюються в процесі мовлення як здійснення мовцем певного комунікативного наміру, а не як, одиниці, заздалегідь плановані мовцем для розширення і поповнення лексики.

***COVID -Quarantine:** The practice of staying home and away from others for 14 days after you've been exposed to COVID-19 to see if you get symptoms and avoid spreading the virus if you are in fact carrying it[65].*

***COVID-R0:** Pronounced r-naught, this is the "basic reproductive number" of a contagious disease: the average number of additional cases that directly result from a single person bringing it into a community. COVID-19 is believed to have an R0 of 2.2-2.7, which means that the first person who has it in a community will likely infect two or three others, and those newly infected people will each go on to infect another two to three people, rapidly spreading the virus[65].*

Таким чином, вивчення формування нової медичної лексики дозволяє говорити про зміну всієї лексичної системи, а також про нові концептуальних сферах, нових фрагментах суспільного досвіду, що вимагають лексичної фіксації, і, нарешті, про лінгвістичні та екстралінгвістичні фактори, що впливають на створення і вживання нових одиниць.

Отже, медична термінологія – це явище, що історично розвивається, пов'язане з історією розвитку науки і техніки. У ній зібрано і особливим чином організований матеріал різних мов. Застосування синхронічного і діахронічного підходу дозволяє простежити процес становлення термінології сучасної медицини в широких історичних кордонах, розкрити джерела поповнення та закономірності використання наявних мовних засобів при створенні термінів. Отже, досліджуючи термінологію сучасної медицини, ми врахували взаємовплив мовних і позамовних чинників у становленні і розвитку цієї лексики.

Медична термінологія – це явище соціальне, вона має внутрішні

закони, з одного боку, загальні для мови, з іншого - тісно пов'язані з суспільством, де індивідуально-особистісне начало має велике значення у формуванні нової медичної лексики сучасної англійської мови. Створений напочатку окремою мовною особистістю, термін надалі відкидається або приймається іншими членами суспільства.

Дослідження національного і інтернаціонального в термінології медицини показало, що сучасна англійська медична термінологія, в більшості своїй, є інтернаціональною за рахунок залучення елементів і компонентів класичних мов для утворення нових термінів і термінологічних словосполучень, і в той же час вона є джерелом поповнення медичних терміносистем інших мов. Інтернаціональними стають не тільки окремі терміни, але і термінологічні словосполучення і аббревіатури, причому останні зустрічаються в поєднанні з споконвічними англійськими термінами.

2.3. Тенденції розвитку сучасної медичної термінології

2.3.1. Класифікація нових медичних термінів з точки зору їх походження та функціонування

Терміносистема сучасної медицини відображає складну концептуальну систему даної науки і має структуру багатоаспектних класифікацій, що враховують походження медичних термінів і їх функціонування.

Концептуальна модель даної області знання, з точки зору функціонування термінів, представлена нами у вигляді груп, які визначають такі галузі медицини: «назви нових технологій (обладнання, прилади, системи)»; «назви нових медичних препаратів (ліків)»; «назви нових речовин, які використовуються в сучасній медицині»; «назви нових методів дослідження і лікування захворювань»; «назви нових захворювань і вірусів»; «найменування хворих, які отримали назви від нового

захворювання (і навпаки)»; «назви нових галузей медицини (кріомедицина, телемедицина, комп'ютерна медицина, генна інженерія, імунологія, космічна медицина, радіо / ядерна медицина, і ін.)»; «назви працівників тієї чи іншої нової галузі медицини (персоналу, що обслуговує нові технології)»; «назви установ і приміщень (для лікування, дослідження, розміщення нових технологій, для новопосталих галузей медицини)».

Від традиційних термінів терміни-неологізми відрізняються особливими зв'язками з часом, які фіксуються колективною свідомістю. Багато з аналізованих нами термінів і термінологічних словосполучень вже пройшли процес соціалізації, а частково і лексикалізації. Інакше кажучи, новий медичний термін або термінологічне словосполучення є нове слово (стійке поєднання слів), нове або по формі, або за змістом, або за формою і за змістом.

Виходячи з цього, всю нову медичну термінологію можна класифікувати:

1. Власне неологізми (новизна форми поєднується з новизною змісту): *bio-computer* – комп'ютер, що імітує нервову систему живих організмів; *hygienic monitoring* – гігієнічний моніторинг, *fetus monitoring* – моніторинг плода, *medical monitoring* – медичний контроль, *genetically modified food (GMF)* – генетично модифікована їжа, *bioastronautics (study of the human factors involved in flight outside the atmosphere)* – космічна біологія. Власне неологізми можуть бути представлені також:

- епонімічними термінами, які можуть бути антропонімами: *Bolton-Hunter reagent* – реактив Болтона-Хантера і топонімами: *Far Eastern fever* – Дальньосхідна лихоманка;

- запозиченнями, які за утворенням можуть бути: латинськими, грецькими, гібридними;

- гіпотетичними термінами –нерідко в мові медицини

спостерігаються випадки, коли знову з'явилися терміни служать лише номінацією ідеї, задуму, припущення про створення будь-якого предмета, явища або поняття, тобто служать лише номінацією гіпотези, висловленої вченими або винахідниками; «звісно ж можливим віднести такі терміни, що з'явилися в рамках вже існуючих галузей медицини, до розряду термінів-неологізмів, а оскільки за ними не стоять реальні об'єкти або явища, їх називають гіпотетичними»[56, с. 68], наприклад, коли-небудь людство систематизує свої знання про шкідливі електромагнітні впливи, можливо, тоді і отримає право на життя термін *radio-wavedisease* (радіохвильова хвороба) або що-небудь подібне *non-specificsymptomaticcomplexornon-specificcomplexofsymptoms* (неспецифічний симптомний комплекс), технологія клонування постійно вдосконалюється, вже створені *genecloning* (клонування генів), *animalcloning* (клонування тварин), *fishcloning* (клонування риб), можливо, що скоро ми дізнаємося і про *humancloing* (клонування людини). Пор. «*Researchers in 1997 cloned a lamb from cells taken from an adult ewe. It led to speculation that human cloning could become another option in human reproduction*»[66]. Термін *Xaser* передбачає створення в майбутньому нового технічного пристрою, заснованого на об'єднанні рентгенівських променів (*x-ray*) і лазера (*laser*). Всі гіпотетичні терміни вводяться для передачі нових видів захворювань, генетичних методів дослідження, методів лікування, які передбачають створити в найближчому майбутньому.

2. Трансномінації, які поєднують новизну форми слова зі значенням, вже передаються раніше іншою формою: *big C - cancer* (рак).

3. Семантичні інновації, або переосмислення (нове значенняпозначається формою, вже наявної в мові): *acid-LSDnarcotic* (наркотик ЛСД); *sandwichmethod*– багатопшаровий (спосіб постановки імунологічних реакцій), *radio-wavedisease*– радіохвильова хвороба, *tagging* (*attaching a radionuclidetoabodychemicaltofollowitscoursethroughoutthebody*) – тегування, *digitalx-rayphotography*– цифрова рентгенографія[65].

У мові медицини останніх десятиліть переважають термінологічні одиниці першої групи – власне неологізми, що пов'язані із збільшеною потребою суспільства, дати назви новим реаліям, які виникли в зв'язку з науково-технічним прогресом. Так, бурхливий розвиток комп'ютерної техніки втілило в життя, крім зазначених вище прикладів, такі термінологічні одиниці, як *totelecommute (telework)*– працювати на дому, використовуючи електронний зв'язок через комп'ютер з медичним закладом (пор .: *telecommuter*– науковий консультант, дослідник, програміст або будь-який інший фахівець, пов'язаний з телемедициною, що зв'язується з персонального комп'ютера з установою).

Трансномінації з'являються в мові з метою дати нове, більш емоційний ім'я предмету, що вже має нейтральне найменування і відображає тенденцію до вживання більш експресивних форм. Дана тенденція поряд з іншими відображає процеси, пов'язані з необхідністю поліпшення мовного механізму, *detox*– детокс (частина лікарні або клініки для лікування алкоголиків і наркоманів), *Cryo-fan (individualsinterestedincryonics)* – кріо-фанат[64].

Під семантичними інноваціями розуміються нові значення вже існуючих слів. При цьому можливі наступні варіанти: 1) старі слова повністю змінюють своє значення, втрачаючи раніше існувало, утворюючи термін-неологізм *screening*–контроль, перевірка; *iatrogenic*– ятрогенний, що позначає несприятливий ефект, викликаний лікувальними заходами (раніше під цим терміном розуміли невірне тлумачення хворим його стану як результат його розмов з лікарем); 2) в семантичній структурі слова з'являються як ще один лексико-семантичний варіант при збереженні всіх традиційних (результат полісемії), *pacemaker*: 1) людина, що створила електрокардіостимулятор: 2) прилад електрокардіостимулятор.

Серед семантичних інновацій у медичній термінології останніх десятиліть переважають термінологічні одиниці другого типу. В цілому, серед семантичних інновацій в терміносистемі медицини спостерігається

тенденція до утворення більш абстрактних ЛСВ терміна.

2.3.2. Особливості процесу аббревіації і символи в медичній термінології

«Створення термінів шляхом аббревіації виникає в медицині нового часу і є її характерною ознакою ... Потреба в цьому прийомі визначається тим, що довгі бінарні назви, передають різні медичні поняття, заважають спілкуванню як фахівців-медиків між собою, так і з хворими»[26, с. 26]. На довжину термінологічних утворень впливають, на нашу думку, і той факт, що наукова мова, до якої висуваються такі вимоги, як лаконічність, ясність, логічна послідовність викладу, не можуть дозволити собі надмірного поширення термінологічних словосполучень. Отже, з'являються аббревіатури.

У медичній літературі чітко простежуються дві тенденції: одна – вживання багатоконпонентних термінологічних одиниць у вигляді термінологічних словосполучень і складних термінів, а інша – широке використання скорочених форм цих одиниць.

На першій погляд тенденції здаються взаємовиключними. Насправді вони є єдністю протилежностей, яка відображає сформовані закономірності в термінотворення, обумовлені, з одного боку, складністю явищ, предметів і понять, номінацією яких служать багатоконпонентні термінологічні одиниці, і, з іншого боку, - все зростаючим прагненням до економії мовних засобів в зв'язку з прискоренням процесу комунікації.

Вибір медичних термінів-аббревіатур був обумовлений тим, що всі вони з'явилися як в нових, так і в уже існуючих областях медицини, які продовжують свій розвиток. Аббревіатури зустрічаються практично у всіх досліджуваних нами тематичних групах, але частіше за все у фармацевтичній хімії, біомедицині.

Прикладами аббревіатур послужили скорочення, які були відібрані

шляхом суцільного перегляду медичних словників, журналів, статей і енциклопедичного матеріалу в Інтернет. Щоб отримати досить достовірні та об'єктивні дані, матеріал підбирався з урахуванням часу видання, опублікування. Зроблений в дослідженні діахронно-синхронічний підхід був зроблений на рівні 60-х, 70-х, 80-х, 90-х років і, таким чином, відображає сучасний стан процесу абрєвіації в розглянутій мовою. Так, наприклад, абрєвіатурою є і сама назва хвороби *COVID-19*, що розшифровується як *coronavirusdisease*, натомість офіційна назва хвороби отримала абрєвіатуру *SARS-CoV-2* та розшифровується *severeacuterespiratorysyndromecoronavirus 2*.

Оскільки в науковій літературі існують різні класифікації способів утворення абрєвіатур, а також різні точки зору на окремі типи скорочень, вважаємо за можливе на основі досліджуваного матеріалу частково запропонувати наступні моделі абрєвіатур найбільш зручні для класифікації термінологічних абрєвіатур (частково використавши класифікацію Л.Б. Ткачової). Таким чином, процес утворення моделей скорочень можна класифікувати наступним чином:

1) ініціальна абрєвіація, коли скорочена форма утворюється лише за початковими літерами компонентів термінологічного словосполучення або терміни: *AFM - atomicforcemicroscope*, *CMV–cytomegalovirus*[66];

2) усічення, коли скорочена форма утворюється шляхом збереження першого складу, рідше другого або останнього в терміні або в компонентах термінологічного словосполучення: *bronch–bronchoscope*[66];

3) стяжение, коли скорочена форма утворюється шляхом збереження цілого ряду приголосних букв терміна, і створення, таким чином, консонантивні абрєвіатури або шляхом телескопії, коли скорочується лише частина компонентів термінологічного словосполучення або складного слова, інша ж частина залишається без зміни: *ATPase - adenosinetranscriptase*, *bionics - biologicalelectronics*[66];

4) акронімам, коли скорочена форма утворюється або шляхом

ініціальної аббревіації, що випадково збіглася з загальнолітературним словом, або умисного усічення одного або більше компонентів термінологічного словосполучення для зручності вимови: *Cat - computed axial tomography*[57, с. 57] ;

5) зметана аббревіація (яка може бути названа семіотичною, оскільки вона заснована на застосуванні специфічних знаків, використовуваних крім термінів в медичній літературі, мова йде про знаки-символи), тобто використання і скорочених форм, і знаків-символів в терміні: *T - T - tuberculin tested milk, BRCA1 - breast cancer agent № L*.

«На перший погляд може здатися, що цей процес стихійний. Однак, кожна модель показана конструктивно і їй дано наукову назву. Ці моделі будуються як в порядку зліва направо, так і в зворотному напрямку, це моделі перехресні з перестановками елементів термінів і інші. Наприклад , жарознижуючий засіб amidopyrine = *pyramidon*. Слід зауважити, що в аббревіатурах ховається, зникає видимість бінарності» [26, с. 26].

Зазвичай аббревіатури вживаються частіше, ніж самі терміни: *TM (transcendental meditation), PC (personal computer), GM (genetically modified), XR (x-ray), ECG (electrocardiogram), BCG (bacille bilie de Calmette-Guerin tuberculosis vaccine)*. Як правило, аббревіатури вимовляються по буквах: *AB (antibody)* - антитіло, *GMOS (genetically modified organisms)*. Пор. «*This assumes that, GMOS are guilty until proven innocent, and so includes ample testing for risks to human health and to the environment before the release or commercialisation of any GMO*» (*GM free trade*). «*Machines called ACTA (automated computerized transverse axial) scanners and EMI (stands for EMI, Ltd., a company in England which first built the machine) scanners beam thousands of ionizing x-rays through a patient while rotating 180 degrees around a specific section of the body*»[64].

Коли аббревіація зустрічається тільки налістимг (*milligram*), *Lq (liquid)*, вона читається як повне слово. Новим є відсутність точок після кожної букви аббревіатур,

щонаближає їх до акронімів: *I.V.* - *IV* (*intravenous*), *U.S.* - *US* (*ultrasound*).

COVID-PCR test: *Stands for polymerase chain reaction test. This is a diagnostic test that determines if you are infected by analyzing a sample to see if it contains genetic material from the virus*[65].

COVID Personal protective equipment (CPPE): *Includes N95 respirators as well as gowns and gloves designed to protect health care workers from infectious diseases like COVID-19 while in close contact with patients*[64].

Відповідно до традиції і нормою освіти аббревіатур найбільш численні ініціальні скорочення в англійській термінології сучасної медицини, наприклад: *NSD* (*non-specific disease*) – нехарактерне захворювання, *AIDS* (*acquired immunodeficiency syndrome*) – синдром набутого імунodefіциту (СНІД), *HIV* (*human immunodeficiency virus*) – вірус імунodefіциту у людини (ВІЛ), *nvCJD* (*new variant Creutzfeldt-Jacob Disease*) – новий варіант хвороби Крейтцфельдта-Якоба, *PKU* (*phenylketonuria*) – фенілкетонурія, *СМІ* – *cell-mediated immunity*. Найчастіше такого виду аббревіації піддаються медичні терміни технічного характеру, назви груп і організацій, назви різних медичних препаратів (ліків, хімічних речовин), захворювань.

Терміни-аббревіатури грають важливу роль в сучасній професійній і газетно-публіцистичній мові, комп'ютерному спілкуванні через Інтернет, тобто в тих стилях мовного спілкування, де прагнення до оперативності викладу особливо відчутна. Багато англійські аббревіатури медичної термінології стали інтернаціональними. Це обумовлено тим, що англійська мова, як уже говорилося вище, стала універсальною мовою спілкування вчених.

В результаті проведеного дослідження були отримані наступні дані. Утворення різного роду скорочень дуже характерне для англійської мови медицини, що, цілком ймовірно, можна пояснити історично сформованим прагненням мови до економії мовних засобів, що проявився у втраті флексій, найбільш зручною вживанні одно- або двоскладових слів,

скорочених граматичних форм. Тенденцію до аббревіації в медичній термінології слід, мабуть, розглядати як природну реакцію носіїв мови на значне збільшення числа багатоконпонентних термінологічних словосполучень, що викликають труднощі у процесі комунікації.

ВИСНОВКИ

Від традиційних термінів терміни-неологізми, зокрема ті, що з'явилися внаслідок COVID-19, відрізняються особливими зв'язками з часом, які фіксуються колективною свідомістю. Багато з аналізованих нами термінів і термінологічних словосполучень вже пройшли процес соціалізації, а частково і лексикалізації. Інакше кажучи, новий медичний термін або термінологічне словосполучення є новим словом (стійким поєднанням слів), новим або по формі, або за змістом. Виходячи з цього, всю нову медичну термінологію можна класифікувати:

- 1) власне неологізми,
- 2) трансномінації,
- 3) семантичні інновації, або переосмислення.

В англійській сучасній медичній термінології є терміни, утворені різними способами. Такі терміни припускають розвиток медичної термінології за рахунок метафоричного і метонімічного термінотворення, термінологізації загальнонавчальної лексики, синонімії, аффіксального термінотворення, конверсії, словоскладання і аббревіації.

Медична лексика англійської мови не є закритим шаром в лексичній системі. Кількість медичних термінів збільшується за рахунок слів загальнолітературної лексики, що пояснюється тенденцією до взаємодії словникового складу медицини і загальнолітературної мови. З нею пов'язані диференціація і інтеграція лексичних пластів, а також спеціалізація лексичних одиниць.

Рух лексичних одиниць зі складу загальнонавчальної лексики в термінологію медицини пов'язаний з термінологізацією їх значення. Термінологізація загальнонавчаних слів, умовою здійснення якої є звуження сфери вживання (в даному випадку – медичної термінології), робить слово виразником спеціального поняття, що виконує дефінітивну функцію. Термінологізація полягає в особливості одного і того ж слова

функціонувати в нетермінологічному і термінологічному значеннях, тобто як розвиток у загальнолітературного слова особливих термінологічних значень.

Нами була розглянута термінологія сучасної медицини англійської мови. Термінологічна система сучасної медицини відображає складну концептуальну систему даної науки і має структуру багатоаспектних класифікацій. Медичні терміни визначаються в кваліфікаційній роботі у такий спосіб: це, як правило, латинізовані грецизми і власне латинізми, асимільовані в англійській мові, рідше у вигляді окремих слів, частіше у вигляді словосполучень і у вигляді складних слів.

Вивчивши особливості структурної організації даної системи, ми можемо робити висновки про її зміни і розвиток. Динамічна стійкість системи зберігається при якісних зрушеннях в її структурі, які відбуваються на основі кількісних змін в елементах тієї чи іншої частини медичної системи.

Знання основних напрямків формування та закономірностей функціонування термінологічної системи медицини і окремих її підсистем дозволяє передбачати появу тих чи інших нових властивостей, ознак, елементів і спрямування їх подальшого розвитку. Всі ці питання, пов'язані з функціонуванням медичної термінологічної системи, відображають мінімальні зміни в ній, і становлять динамічний аспект дослідження термінологічної системи.

В межах термінологічної системи медицини ми розрізняємо статику і динаміку (мови). Статична ядро системи включає все відносно стійкі елементи (терміни), групи елементів термінів, які протягом більш-менш тривалого часу не піддаються будь-яким структурним і семантичним змінам. Статична ядро становить центр терміносистеми медицини – родові назви бінарних термінів. На її периферії знаходяться застарілі або застарілі терміни, нестійкі терміни, терміни-неологізми або порівняно недавно з'явилися термінологічні одиниці, що позначають, як правило, видові

поняття, які розглядалися в даній роботі.

Динамічний характер проявляється в тому, що мова прагне якомога повніше відобразити зміни, що відбуваються в ході поступального розвитку даної галузі науки. Ці зміни постійно взаємодіють і борються один з одним в процесі термінологічної номінації. Одні термінологічні одиниці залишаються протягом тривалого часу стабільними, несприйнятливими до змін, а інші піддаються змінам.

Отже, аналіз термінів-неологізмів за способом створення показав, що в мові останніх років переважають морфологічні неологізми, тобто термінологічні одиниці, створені за моделями, які існують у мовній системі, та з терміноелементів, наявних в даній системі. Між типом номінативної одиниці і способом її створення існує певна кореляція. Так, власне неологізми, терміни, які поєднують новизну форми з новизною змісту, з точки зору способу створення, є морфологічними неологізмами, а також запозиченнями. Трансномінації, які поєднують новизну форми зі змістом, вже передавалися раніше іншою формою, з'являються шляхом запозичення, а також через лексико-семантичне та морфологічне термінотворення.

При аналізі активних номінативних процесів ми спробували показати дію різних лінгвістичних, прагматичних і екстралінгвістичних факторів, що викликають до життя нові терміни і термінологічні словосполучення. Проблема ставлення до термінів-неологізмів (їх прийняття або неприйняття) була представлена в співвіднесеності з соціо професійними групами носіїв мови, яка виявила, що соціалізація неологізмів по-різному протікає в різних групах. Ми спробували відповісти на питання про те, які фрагменти соціального досвіду вимагають лексичної фіксації, і яка роль індивідуально-особистісного начала в цьому процесі.

Таким чином, виявлено, що основними факторами, що впливають на формування англійської медичної терміносистеми, є:

- 1) нові досягнення науки і техніки, що втілюються в появі

нових приладів, що тягне за собою утворення нових назв і, отже, термінів, наприклад, detector, modulator, pacemaker;

2) нові досягнення в розвитку медицини, поява принципово нових напрямків в медицині і нових технологій;

3) нові соціальні явища, що мають як позитивне, так і негативне значення для суспільства.

Основними тенденціями у формуванні англійської медичної терміносистеми є:

1. Утворення нових термінів і термінологічних словосполучень з елементами або компонентами з області науки і техніки.

2. Утворення медичних термінів, що мають одне значення, від багатозначних технічних термінів.

3. Явна тенденція до однозначності термінологічного словосполучення в превалювання багатоконпонентних термінологічних словосполучень.

4. Відображення в термінологічному словосполученні специфіки охоплюють ними понять через вживання характерних терміноелементів або компонентів.

5. Нові медичні терміни утворюються часто за допомогою елементів грецького або латинського походження, які надають їм інтернаціональний характер.

6. Збільшення кількості інтернаціональних термінів в англійській терміносистемі медицини.

Отже, зміни в діяльнісному досвіді людини ведуть до появи нових і розширення старих фрагментів в картині світу медицини, які потребують лексичної фіксації. Змінюється картина світу, з'являються нові галузі в науково-технічній сфері, отже, і в медичній сфері.

Прагматика терміна-неологізму відрізняється від прагматики традиційної лексичної одиниці тим, що в прагматичному значенні інновації відбивається слід часу. Іншими словами, в прагматичному значенні нового терміна міститься тимчасова конотація новизни. У

прагматиці нового терміна закладена психологічна установка створює і говорить на оригінальність, неординарність. Новий термін формується в когнітивній системі індивіда під впливом певних комунікативних потреб і намірів. Термінологія сучасної медицини є відкритою динамічною системою, пов'язаною з розвитком понятійної системи, з поглибленням і ускладненням понятійного апарату медицини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Арнольд И.В. Лексикология современного английского языка. М. Л.: Просвещение, 2003. 234 с.
2. Ахманова О.С. Экстралингвистические и внутрилингвистические факторы в функционировании и развитии языка. *Теоретические проблемы современного советского языкознания*. М.: Наука, 1994. С.69-74.
3. Балтаджи П. М. Перекладацька діяльність як фактор формування сучасної системи юридичних термінів. Сучасний вимір держави та права : зб. наук. пр. / під ред. В. І. Терентьєва, О. В. Козаченка. Миколаїв, 2008. С. 33–35.
4. Бархударов С. Г. О значении и задачах научных исследований в области терминологии. *Лингвистические проблемы научно-технической терминологии*. М., Наука, 2007. С.7-10.
5. Березин Ф.М., Головин Б.Н. Общее языкознание М.: Просвещение, 1999. 416 с.
6. Березникова Р.Е. Лингвистический анализ наименований лекарственных средств: Дис. ... канд. филол. наук. Курск, 1975. 216 с.
7. Борисюк І. Явище синонімії в термінології. *Дивослово*. 2000. № 4. С. 27- 28.
8. Будагов Р.А. Введение в науку о языке. М.: Просвещение, 2005. 489с.
9. Будагов Р.А. Язык в эпоху научно-технической революции. *Филологические науки*. 1995. № 2. С.3-12.
10. Варзонин Ю.Н. Элементарный курс латинского языка. Тверь: Изд-во "ТКАМП", 1998. 191 с.
11. Винокур Г.О. О некоторых явлениях словообразования в русской технической терминологии. *Труды Московского ин-та истории, философии и литературы*. М., 1999. Т.5. С.3-54.
12. Виноградов В.В. Основные типы лексических значений

- слов.*Вопросы языкознания*. 1993. № 5. С.3-29.
- 13.Виноградов В.В. Вступительное слово.*Вопросы терминологии*. М.: Изд-во АН СССР, 1991.С.3-10.
 - 14.Володина М.Н. Национальное и интернациональное в процессе терминологической номинации. М.: Изд-во МГУ, 1993. 111 с.
 - 15.Вольфберг Д.М. Особенности медицинской терминологии подъязыка детских инфекций: Автореф. дис. ... канд. филол. наук. СПб., 1992. 16 с.
 - 16.Ворно Е.Ф., Кашеева М.А., Малиновская Е.В., Потапова И.А. Лексикология английского языка М., 1995. 170 с.
 - 17.Гак В.Т. К проблеме семантической синтагматики.*Проблемы структурной лингвистики*. 1991. - М., 1972. - С.370-410.
 - 18.Головин Б.Н. О некоторых проблемах изучения терминов.*Научный симпозиум "Семиотические проблемы языков науки, терминологии и информатики"*: Материалы симпозиума - рефераты и аннотации. М., 1991. С.64-67.
 - 19.Головин Б.Н. Особенности и свойства реальных терминов, причины, пути и способы их возникновения. М., 1981. С.4.
 - 20.Головин Б.Н, Кобрин Р.Ю. Лингвистические основы учения о терминах. М.: Высшая шк., 1987. 103 с.
 - 21.Гребенюк О. С. Глобалізація медичної термінології як частина інтеграційних змін в сучасному суспільстві. *Зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. студ. та молодих науковців «Проблеми розвитку гуманітарних наук в контексті глобальних трансформацій сучасного комунікаційного простору»*, Харків, 29 березня 2019 р . С. 81-89.
 - 22.Гусятинская В.С. Англо-русские соответствия латинским эпонимам в международной медицинской терминологии. Межвузовский сборник научных трудов. Синонимия, сочетаемость, семантика английских слов и смежные проблемы. М.: Изд-во Прометей МГПИ им. В.И. Ленина, 1989. С.85-94.

- 23.Гусятинская В.С. Проблемы эволюции спонтанного терминогенеза (формирование греко-латинской и русской медицинской терминологии в сопоставительно-историческом аспекте): Автореф. дис. ... докт. филол. наук. М., 1998. 38с.
- 24.Денисов П.Н. О некоторых общих аспектах изучения языков науки.Современные проблемы терминологии в науке и технике. М.: Наука, 1999. С.62-90.
- 25.Дрезен Э.К. Стандартизация научно-технических понятий, обозначений и терминов. М., Л.: Стандартгиз, 1994. 108 с.
- 26.Дрезен Э.К. Интернационализация научно-технической терминологии. М., Л.: Стандартгиз, 2006. 110 с.
- 27.Заботкина В.И. Новая лексика современного английского языка. М.: Высшая шк., 2009. 126 с.
- 28.Звегинцев В.А. Теоретические аспекты причинности языковых изменений. Новое в лингвистике. М., 1963. Вып.3. С.125-142.
- 29.Канделаки Т.Л. Об одном типе словаря международных терминоэлементов. Филологические науки. М., 2007. № 2. С.37-49.
- 30.Канделаки Т.Л. Семантика и мотивированность терминов. М.: Наука, 2007.161с.
- 31.Кириллова Т.С. Пути формирования и лексикологические особенности английской терминологии подъязыка медицины (дерматология - венерология): Дис. ... канд. филол. наук. Астрахань, 1999. 167 с.
- 32.Кияк Т.Р. До питання про "своє" і "чуже" в українській термінології / Т.Р. Кияк.*Мовознавство*. 1994. № 1. С. 22-25.
- 33.Козоріз І. С. Англійська медична термінологія і її функціонування в текстах різних стилів. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія. 2018. № 37, т. 4. С. 52-54.
- 34.Краковецька Г.О. Зміна значень запозичених слів при створенні медичних термінів. *Культура слова : респ. міжвідом. зб. К., 1992.*

Вип. 22. - С. 12-18.

35. Кубрякова Е.С. Роль словообразования в формировании языковой картины мира. Роль человеческого фактора в языке: Язык и картина мира. М., 1988. С.141-172.
36. Дашкова Г. В. Аббревиация как один из способов пополнения терминологического фонда современных языков. Саратов, 1983. 124 с.
37. Левковская К.А. Именное словообразование в современной немецкой общественно-политической терминологии. - М.: АН СССР, 2006. 245 с.
38. Лейчик В.М. Об относительности существования термина. Научный симпозиум "Семантические проблемы языка науки, терминология информатики". М.: МГУ, 1991. ч.2. С.436-442.
39. Лейчик В.М. О языковом субстрате термина. *Вопросы языкознания*. М., 1996. С.87-97.
40. Махнутина К. С. Специфика словообразовательных гнезд в терминологии (на материале английской химической терминологии): Дис. канд. филол. наук. М., 1993. 212 с.
41. Мейе А. Введение в сравнительное изучение индоевропейских языков. М., Л., 1998. 509 с.
42. Перебийніс Б.С. Деякі закономірності в розвитку термінологічної лексики. *Мовознавство*. 1994. №4. С. 3.
43. Пумпянский А. А. Функциональный стиль научной и технической литературы. *Вопросы языкознания*. 1997. № 2. С.87-97.
44. Реформатский А.А. Термин как член лексической системы языка. *Вопросы терминологии*. М.: Изд-во АН СССР, 1981. С.46-54.
45. Реформатский А.А. Что такое термин и терминология. Проблемы структурной лингвистики 1997. М.: Наука, 1998. С.103-125.
46. Розен Е.В. Новая лексика в современном немецком языке. *Иностранные языки в школе*. 1996. № 4. С.53-61.
47. Рудинская Л.С. Современные тенденции развития гематологической

- терминологии (на материале английского языка): Дис. ... канд. филол. наук. М., 1997. 188 с.
48. Селігей П.О. Сучасне термінотворення : симптоми та синдроми. Мовознавство. 2007. № 3. С. 48-61.
49. Сидоренко Л.М. Суфіксальні деривати в професійній термінології (нормативний аспект): автореф. дис. на здобуття наук, ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 "Українська мова"; Інститут української мови НАН України. К., 2004. 19 с.
50. Соляненко О. Л. Особливості творення та вживання аббревіатур медичної термінології в англomовних історіях хвороб. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія 9 : Сучасні тенденції розвитку мов. 2017. Вип. 16. С. 217-225.
51. Супрун А.Е. Лекции по языкознанию. Минск: Изд-во БГУ им. В.И. Ленина, 1981. 120 с.
52. Сухов Н.К. О применении буквенных сокращений в качестве научно-технических терминов. Изв. АН СССР. Отделение технических наук. 1993. №7. С.1058-1064.
53. Татарина Л.А. Структурно-семантический анализ офтальмологической терминологии в английской научной литературе: Автореф. дис. ... канд. филол. наук. Одесса, 1995. 14 с.
54. Татарин В.А. Теория терминоведения. Т.1. Теория термина: История и современное состояние. М.: Московский лицей, 1996. 312 с.
55. Телия В.Н. Вторичная номинация и ее виды. Языковая номинация: Виды номинации. М.: Наука, 1997. С. 129-221.
56. Ткачева Л.Б. О социолингвистическом подходе к изучению терминов. *Вопросы английской филологии и методики преподавания английского языка*. Омск, 2006. С.30-35.
57. Ткачева Л.Б. Основные закономерности английской терминологии. Томск: Изд-во Томского университета, 1987. 200 с.

- 58.Толикина Е.Н. О системном соотношении терминологического сочетания и фразеологической единицы.*Проблемы фразеологии: Исследования и материалы.* М., Л.: Наука, 1994. С. 150-172.
- 59.Allane E. Observations on the Development and Structure of English Wine Growing Terminology. Helsinki, 1997.
- 60.Hough J.N. Scientific Terminology. N.Y., 1994.
- 61.Jespersen O. Growth and Structure of the English Language. Leipzig, 1995. -224 p.
- 62.Mackensen L. Sprache und Technik. Leinerburg, 1994.
- 63.Maurer D.W., High F.C. New words - where do they come from and where do they go. American Speech. 1982. No 55. P.25-32.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

64. Karger. URL :<https://www.karger.com/tap/Home/278492>
65. The New England Journal of Medicine. URL :<https://www.nejm.org/coronavirus>
66. World Health Organization. URL :https://www.who.int/health-topics/coronavirus#tab=tab_1